

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	5Cdo/121/2020
Identifikačné číslo spisu:	1219205163
Dátum vydania rozhodnutia:	31.03.2021
Meno a priezvisko:	JUDr. Jana Bajánková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2021:1219205163.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky vo veci navrhovateľa - muža, ktorého otcovstvo má byť zapreté A. O., trvalým pobytom v N. - D. O., N. XXX/X, zastúpeného advokátom JUDr. Ing. Miroslavom Čipákom, so sídlom v Bratislave, Vázovova 9/B, proti odporkyni - dieťaťu L. A. O., trvalým pobytom v N. - F., G. XX, zastúpenej Beňo & partners advokátska kancelária, s. r. o., so sídlom v Poprade, Nám. sv. Egídia č. 93, IČO: 44 250 029, o zapretie otcovstva, vedenej na Okresnom súde Bratislava II pod sp. zn. 52Pc/11/2019, o dovolaní navrhovateľa proti uzneseniu Krajského súdu v Bratislave z 13. augusta 2020 sp. zn. 20CoP/88/2020, takto

rozhodol:

Uznesenie Krajského súdu v Bratislave z 13. augusta 2020 sp. zn. 20CoP/88/2020 a uznesenie Okresného súdu Bratislava II zo dňa 28. apríla 2020 č. k. 52Pc/11/2019-103 z r u š u j e a v e c v r a c i a Okresnému súdu Bratislava II na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1.1. Okresný súd Bratislava II (ďalej len „súd prvej inštancie“ event. „okresný súd“) uznesením zo dňa 28. apríla 2020 č. k. 52Pc/11/2019-103 zastavil konanie z dôvodu prekážky právoplatne rozhodnutej veci (I. výrok) a žiadnemu z účastníkov nepriznal nárok na náhradu trov konania (II. výrok).

1.2. V odôvodnení rozhodnutia uviedol, že je daná neodstrániteľná prekážka konania v podobe právoplatne rozhodnutej veci (§ 230 Civilného sporového poriadku, ďalej aj „CSP“), nakoľko konanie sa týka tých istých účastníkov a toho istého predmetu konania ako v konaní vedenom na Okresnom súde Bratislava II pod sp. zn. 19C/60/2016, ktoré bolo právoplatne skončené rozsudkom zo dňa 21. júna 2016 č. k. 19C/60/2016-34. Ozrejmil, že konanie vo veci vedenej pod sp. zn. 19C/60/2016 nebolo skončené z procesných dôvodov, ale návrh na zapretie otcovstva bol zamietnutý na základe aplikácie hmotnoprávnej normy (Zákona o rodine).

2.1. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „odvolací súd“) uznesením z 13. augusta 2020 sp. zn. 20CoP/88/2020 na základe odvolania navrhovateľa uznesenie Okresného súdu Bratislava II zo dňa 28. apríla 2020 č. k. 52Pc/11/2019-103 potvrdil (I. výrok) a žiadnemu z účastníkov nepriznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania (II. výrok).

2.2. V odôvodnení rozhodnutia odvolací súd konštatoval, že prekážka rozsúdenej veci (res iudicata) patrí

k procesným podmienkam konania a jej existenciu skúma súd v každom štádiu konania, pričom jej existencia vedie k zastaveniu konania. Právoplatný rozsudok vylučuje možnosť totožnú vec znovu prejednať a o nej rozhodnúť. Otázku, kedy nastáva prekážka rozsúdenej veci opakovane riešil aj Najvyšší súd Slovenskej republiky, napr. v rozhodnutí zo dňa 13. októbra 2009, sp. zn. 5Cdo/120/2009, v ktorom vyslovil, že: „Prekážka rozsúdenej veci (res iudicata) nastáva vtedy, ak sa má v novom konaní prejednať tá istá vec. O tú istú vec ide vtedy, keď v novom konaní ide o ten istý nárok alebo stav, o ktorom už bolo právoplatne rozhodnuté, a ak sa týka rovnakého predmetu konania a tých istých osôb. Pritom nie je významné, či rovnaké osoby majú v novom konaní rovnaké, alebo rozdielne procesné postavenie (či ten, kto bol v skoršom konaní žalobcom, je žalobcom aj v novom konaní alebo má postavenie žalovaného a naopak). Ten istý predmet konania je daný, ak ten istý nárok alebo stav vymedzený žalobným petitom vyplýva z rovnakých skutkových tvrdení, z ktorých bol uplatnený (t. j. vyplýva z rovnakého skutku). Pre posúdenie, či je daná prekážka veci právoplatne rozhodnutej, nie je významné, ako súd po právnej stránke posúdil skutkový dej, ktorý bol predmetom pôvodného konania. Prekážka veci právoplatne rozhodnutej je daná aj vtedy, pokiaľ určitý skutkový dej (skutok) bol po právnej stránke v pôvodnom konaní posúdený nesprávne alebo neúplne, resp. inak.“

2.3. Odvolací súd sa stotožnil so záverom súdu prvej inštancie, že v konaní vedenom na súde prvej inštancie pod sp. zn. 52Pc/11/2019 ide o totožný návrh smerujúci proti tej istej odporkyni, o ktorom súd prvej inštancie už rozhodol rozsudkom zo dňa 21. júna 2016 č. k. 19C/60/2016-34, právoplatným dňa 20. júla 2016. Odvolací súd zdôraznil, že návrh pôvodne vedený v konaní pod sp. zn. 19C/60/2016 bol zamietnutý z hľadiska nesplnenia hmotnoprávnych podmienok pre jeho uplatnenie, nakoľko včasnosť podania takéhoto návrhu bola a v súčasnosti stále je hmotnoprávnou podmienkou jeho uplatnenia (nebol zamietnutý z hľadiska procesnoprávneho). V čase podania pôvodnej žaloby, t. j. ku dňu 04. apríla 2016 platilo ustanovenie § 86 ods. 1 Zákona o rodine, podľa ktorého manžel môže do troch rokov odo dňa, keď sa dozvedel o skutočnostiach dôvodne spochybňujúcich, že je otcom dieťaťa, ktoré sa narodilo jeho manželke, zaprieť na súde, že je jeho otcom. Toto ustanovenie platí aj v súčasnosti, pričom nenaplnenie tejto lehoty je nesplnením hmotnoprávnych predpokladov zapretia otcovstva. Ak teda nedošlo k naplneniu týchto predpokladov a návrh navrhovateľa bol na tomto základe zamietnutý, zamietnutie návrhu v tomto prípade nie je možné vyhodnotiť ako rozhodnutie, ktoré netvorí prekážku res iudicata, t. j. nešlo o zamietnutie žaloby z procesných dôvodov.

2.4. Samotná skutočnosť, že otec proti pôvodnému rozsudku zo dňa 21. júna 2016 č. k. 19C/60/2016-34 nepodal opravný prostriedok spôsobila, že predmetné rozhodnutie sa stalo rozhodnutím vo veci samej. Odvolací súd konštatoval, že navrhovateľ sa týmto konaním v podstate domáha revízie pôvodného rozhodnutia o návrhu na zapretie otcovstva, čo vzhľadom na to, že rozsudok zo dňa 21. júna 2016 č. k. 19C/60/2016-34, je právoplatný a tvorí prekážku právoplatne rozhodnutej veci, nie je možné ani prípustné. Súd prvej inštancie preto postupoval správne, keď konanie vedené pod sp. zn. 52Pc/11/2019 s poukazom na § 230 CSP, t. j. pre prekážku res iudicata, zastavil.

2.5. Odvolací súd uznesenie súdu prvej inštancie ako vecne a právne správne s poukazom na ustanovenie § 387 ods. 1 a 2 CSP potvrdil. Ďalšie odvolacie námietky navrhovateľa, najmä s poukazom na ním uvedenú judikatúru, odvolací súd vyhodnotil v ich súhrne ako právne irelevantné a také, ktoré z povahy veci nie sú spôsobilé privodiť zmenu uznesenia súdu prvej inštancie.

2.6. O trovách konania rozhodol odvolací súd podľa § 396 ods. 1 CSP v spojení s ustanovením § 52 Civilného mimosporového poriadku, podľa ktorého žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov konania.

3.1. Proti uzneseniu odvolacieho súdu podal navrhovateľ (ďalej aj „dovolateľ“) dovolanie. Žiadal, aby dovolací súd uznesenie súdu prvej inštancie v spojení s uznesením odvolacieho súdu zrušil a vec vrátil odvolaciemu, eventuálne prvoinštančnému súdu na ďalšie konanie.

3.2. Prípustnosť dovolania odôvodnil poukazom na ustanovenie § 420 písm. f/ a § 421 ods. 1 písm. b/ CSP argumentujúc, že nesprávnym procesným postupom súdu mu bolo znemožnené, aby uskutočňoval jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, a tiež tým, že „rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená,“ špecifikujúc právnu otázku, či „možno prelomiť všeobecne uznávanú zásadu res iudicata v konaní o zapretí otcovstva, pri individuálnom posúdení prípadu s prihliadnutím na okolnosti hodné osobitého zreteľa.“

3.3. V dovolaní poukazujúc na nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. IV. ÚS 252/04 uviedol, že právo na spravodlivý proces je naplnené tým, že všeobecné súdy zistia skutkový stav a po výklade a použití relevantných právnych noriem rozhodnú tak, že ich skutkové a právne závery nie sú svojvoľné, neudržateľné alebo prijaté v zrejmom omyle konajúcich súdov, čo v danej veci nemožno s takýmto konaním súdu stotožniť, nakoľko pri rozhodovaní súdu prvej inštancie v konaní vedenom pod sp. zn. 19C/60/2016 bola aplikovaná právna úprava toho času neplatná, porušujúc jeho základné právo na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa čl. 8 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, spôsobujúc tak uvedenie domnelého otca dieťaťa do omylu, pod vplyvom ktorého nebol podaný opravný prostriedok. Dovolateľ mal za to, že rozhodnutie súdu prvej inštancie z 21. júna 2016 č. k. 19C/60/2016-34 nebolo rozhodnutím meritorným, bolo zamietnuté len z procesných dôvodov. V zmysle rozhodnutí Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 28. júna 2017 sp. zn. 3Cdo/115/2016, sp. zn. 7Cdo/26/2010 zo 14. septembra 2011 a rozhodnutia uverejneného v Zbierke nálezov a rozhodnutí Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. R 15/2005 ak dôjde k zamietnutiu žaloby bez toho, aby súd záväzne posúdil existenciu právneho vzťahu medzi účastníkmi sporu, nejde o rozhodnutie, ktoré by zakladalo prekážku právoplatne rozhodnutej veci. Ďalej uviedol, že odvolací súd ani súd prvej inštancie nereflektovali viacnásobne súdmi prelomenú zásadu res iudicata, ktorej prelomenie bolo odôvodnené nemožnosťou jej aplikovania bez posúdenia dôvodu zamietnutia predchádzajúcej žaloby tých istých účastníkov pri tom istom predmete sporu. Svoju argumentáciu podporil poukazom na rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) vo veci Paulík v. Slovenská republika zo dňa 10. októbra 2016 č. 10699/05, v zmysle ktorého pri existencii vážnych dôvodov možno prelomiť aj uznávanú zásadu res iudicata, čo znamená, že každý prípad je potrebné posudzovať individuálne a aj napriek všeobecnej zásade treba pri rozhodovaní v jednotlivom prípade prihliadať na okolnosti hodné zreteľa.

4.1. Odporkyňa vo vyjadrení k dovolaniu uviedla, že navrhovateľ v dovolaní neuviedol žiaden konkrétny dovolací dôvod, pričom nie je úlohou druhej sporovej strany ani úlohou dovolacieho súdu tieto dôvody dotvárať. Mala za to, že rozhodnutia citované dovolateľom týkajúce sa, či už naplnenia zásady res iudicata, prípadne prelomenia tejto zásady, sa obsahovo týkajú odlišných procesných situácií. Skutočnosť, že súd prvej inštancie v poradí prvom rozhodnutí aplikoval neaktuálnu právnu úpravu, mala byť podľa názoru odporkyne dôvodom na odvolanie, prípadne využitie iných opravných prostriedkov, ktorých nepodanie nemôže byť na jej tarchu. Ďalej uviedla, že okrem zastavenia konania z dôvodu prekážky veci rozsúdenej je v spore nevyhnutné poukázať aj na procesné spoločenstvo v konaní o zapretie otcovstva, pričom absencia jednej z dvoch pasívne legitimovaných osôb je sama osebe dôvodom na zamietnutie návrhu. Vzhľadom na vyššie uvedené žiadala, aby dovolací súd dovolanie odmietol.

5. Dovolanie bolo podané po 01. júli 2016, odkedy sa konania vo veciach starostlivosti súdu o maloletých riadia ustanoveniami zákona č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok (ďalej len „CMP“). Podľa § 2 ods. 1 CMP ak tento zákon neustanovuje inak (a v danej veci tak CMP neustanovuje), na konanie podľa neho sa použijú ustanovenia Civilného sporového poriadku. To platí i pre konanie o dovolaní, ktoré CMP osobitne neupravuje.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ event. „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie v zákonnej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) podala strana sporu, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpená advokátom (§ 429 ods. 1 CSP), skúmal, či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania a bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie navrhovateľa je prípustné a dôvodné, a preto dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu i rozsudok súdu prvej inštancie zrušil (§ 449 ods. 1 CSP) a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

7. Z ustanovenia § 419 CSP vyplýva, že proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú špecifikované v ustanoveniach §

420 a § 421 CSP.

8. Z ustanovenia § 420 písm. f/ CSP vyplýva, že dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 1 CSP).

9. Vychádzajúc z obsahu dovolania (podľa čl. 11 ods. 1 Základných princípov CSP a ustanovenia § 124 ods. 1 CSP) dovolateľ poukazuje na nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. IV. ÚS 252/04 namietal, že súd prvej inštancie v rozhodnutí z 21. júna 2016 č. k. 19C/60/2016-34 porušil právo na spravodlivý proces, ktoré je naplnené tým, že všeobecné súdy zistia skutkový stav a po výklade a použití relevantných právnych noriem rozhodnú tak, že ich skutkové a právne závery nie sú svojvoľné, neudržateľné alebo prijaté v zrejmom omyle konajúcich súdov. Pri (prvom) rozhodovaní súdu prvej inštancie bola aplikovaná právna úprava v tom čase neplatná porušujú dovolateľove základné právo na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa čl. 8 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“), čo spôsobilo jeho uvedenie ako domnelého otca do omylu, pod vplyvom ktorého nebol podaný opravný prostriedok.

10. Podľa § 86 ods. 1 zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „Zákon o rodine“) účinného do 08. septembra 2011 mohol manžel do troch rokov odo dňa, keď sa dozvedel, že sa jeho manželke narodilo dieťa, zaprieť na súde, že je jeho otcom. Podľa uvedeného ustanovenia sa zapretie otcovstva viazalo na splnenie dvoch podmienok, a to vedomosť manžela, že sa jeho manželke narodilo dieťa a časové obmedzenie jeho oprávnenia zaprieť otcovstvo do uplynutia trojročnej lehoty od momentu, keď sa dozvedel, že sa jeho manželke narodilo dieťa.

11. Podľa § 86 ods. 1 Zákona o rodine účinného od 01. januára 2016 môže manžel do troch rokov odo dňa, keď sa dozvedel o skutočnostiach dôvodne spochybňujúcich, že je otcom dieťaťa, ktoré sa narodilo jeho manželke, zaprieť na súde, že je jeho otcom. V danom prípade je plynutie subjektívnej trojročnej lehoty viazané na moment, kedy sa manžel dozvedel o skutočnostiach spochybňujúcich jeho otcovstvo.

12. Dovolací súd vo vzťahu k právnej úprave citovanej v odseku 10. upresňuje, že podľa pôvodne schváleného znenia § 86 ods. 1 Zákona o rodine manžel mohol do troch rokov odo dňa, keď sa dozvedel, že sa jeho manželke narodilo dieťa, zaprieť na súde, že je jeho otcom. Ústavný súd však nálezom z 20. apríla 2011 č. k. PL. ÚS 1/2010-57 rozhodol, že ustanovenie § 86 ods. 1 nie je v súlade s čl. 6 ods. 1 a čl. 8 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Tento nález bol uverejnený v Zbierke zákonov Slovenskej republiky 8. septembra 2011. Podľa čl. 125 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky ustanovenie § 86 ods. 1 dňom vyhlásenia tohto nálezu v Zbierke zákonov Slovenskej republiky stratilo účinnosť. Keďže Národná rada Slovenskej republiky neuviedla toto ustanovenie zákona do súladu s Dohovorom o ochrane ľudských práv a základných slobôd, stratilo po šiestich mesiacoch od vyhlásenia tohto nálezu v Zbierke zákonov Slovenskej republiky aj platnosť. Znenie zákona uvedené v ods. 11. tohto rozhodnutia bolo včlenené do Zákona o rodine jeho novelizáciou zákonom č. 175/2015 Z. z., účinnou od 1. januára 2016.

13.1. V súvislosti s dovolacou námietkou dovolací súd po preskúmaní obsahu spisu konštatuje, že súd prvej inštancie sa počas „prvého“ konania pri právnom posúdení veci vzhľadom na zistený skutkový stav dopustil nesprávnej aplikácie právnych predpisov nezohľadňujúc tak nález Ústavného súdu Slovenskej republiky z 20. apríla 2011 č. k. PL. ÚS 1/2010-57, v ktorom vyslovil, že § 86 ods. 1 zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o rodine“) nie je v súlade s článkom 6 ods. 1 a článkom 8 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd“, nakoľko subjektívna lehota ustanovená na podanie zapieracej žaloby v citovanom ustanovení, resp. podmienky jej plynutia nezohľadňujú fakt, že manžel matky ako

právny otec vo väčšine prípadov nadobudne status otcovstva a prijme zodpovednosť za plnenie rodičovských práv a povinností dobromyseľne s vedomím, že je biologickým otcom dieťaťa. Napriek všeobecnej požiadavke na spravodlivom usporiadaní vzťahov právny otec v prípade zistenia, že nie je biologickým otcom dieťaťa až po uplynutí zapieracej lehoty nemá možnosť slobodne a vedomie sa rozhodnúť, či zotrvať v už založenom právnom vzťahu s dieťaťom, alebo sa rozhodne využiť právne prostriedky smerujúce k jeho ukončeniu. Právnomu otcovi po uplynutí zapieracej lehoty, ktorá začína plynúť dňom, keď sa manžel matky dozvedel o narodení dieťaťa, nie je poskytnutý žiadny účinný prostriedok nápravy na zapretie otcovstva.

13.2. V čase rozhodovania vychádzal súd prvej inštancie z právnej úpravy Zákona o rodine ustanovujúcej, že manžel môže do troch rokov odo dňa, keď sa dozvie, že sa jeho manželke narodilo dieťa, zaprieť na súde, že je jeho otcom. V zmysle prechodných ustanovení k úpravám účinným k 01. januáru 2016, a to § 119b ods. 1 a 2 Zákona o rodine: „1/ Ak sa manžel alebo jeho opatrovník do 31. decembra 2015 dozvedel o skutočnostiach dôvodne spochybňujúcich, že manžel je otcom dieťaťa, ktoré sa po 07. septembri 2008 narodilo jeho manželke, môže manžel alebo jeho opatrovník na súde zaprieť, že manžel je otcom tohto dieťaťa do 31. decembra 2018, ak sa v tejto veci nezačalo konanie pred 01. januárom 2016. 2/ Konanie o zapretí otcovstva manželom matky dieťaťa alebo jeho opatrovníkom, o ktorom súd nerozhodol do 31. decembra 2015, sa dokončí podľa predpisu účinného od 01. januára 2016.“ Ak súd prvej inštancie aplikoval ustanovenie § 86 ods. 1 Zákona o rodine účinné do 31. decembra 2015, aplikoval tak v prejednávanej spore nesprávny právny predpis. Nebol totiž žiaden dôvod pre aplikovanie ustanovenia § 119b ods. 1 Zákona o rodine, nakoľko dieťa domnelého otca, o ktorého otcovstve malo byť v konaní rozhodnuté, bolo narodené 15. mája 1981, konanie na súde prvej inštancie začalo po 01. januári 2016, a to dňa 04. apríla 2016, z čoho vyplýva, že bolo nevyhnutné rozhodnúť v súlade s ustanovením § 86 ods. 1 Zákona o rodine účinným od 01. januára 2016.

13.3. Aj napriek vyššie uvedenému dovolací súd konštatuje, že dovolateľ, ktorý bol zastúpený právnym zástupcom a nevyužil všetky dostupné procesné prostriedky za účelom nápravy rozhodovania súdu prvej inštancie a zostal v tomto smere pasívny a spochybnil správnosť právneho posúdenia veci súdom prvej inštancie. Z hľadiska obsahového však nejde o námietky týkajúce sa procesného postupu súdu (v zmysle procedúry prejednávanej veci), ale o námietky týkajúce sa nesprávneho právneho posúdenia veci. Navrhovateľom namietaná nesprávnosť právneho posúdenia veci však nie je procesnou vadou v zmysle § 420 písm. f/ CSP a nezakladá prípustnosť dovolania podľa tohto ustanovenia.

14. V súvislosti s ďalšou námietkou uvedenou v dovolaní, týkajúcou sa povahy rozhodnutia súdu prvej inštancie z 21. júna 2016 č. k. 19C/60/2016-34, ktoré v zmysle argumentácie dovolateľa nepredstavovalo rozhodnutie meritorne, ale procesnoprávne, teda vydané bez záväzného posúdenia existencie právneho vzťahu medzi stranami sporu súdom a nepovažuje sa za rozhodnutie, ktoré by zakladalo prekážku právoplatne rozhodnutej veci dovolací súd konštatuje, že sa v celom rozsahu stotožňuje s právnym názorom odvolacieho súdu. Na doplnenie uvádza, že v zmysle § 86 ods. 1 Zákona o rodine môže manžel do troch rokov odo dňa, keď sa dozvedel o skutočnostiach dôvodne spochybňujúcich, že je otcom dieťaťa, ktoré sa narodilo jeho manželke, zaprieť na súde, že je jeho otcom. V zmysle uvedeného ustanovenia je nenaplnenie subjektívnej trojročnej lehoty hmotnoprávnym predpokladom zapretia otcovstva. Ak bol teda návrh dovolateľa zamietnutý z dôvodu nesplnenia hmotnoprávných podmienok pre jeho uplatnenie, nešlo v danom prípade o rozhodnutie procesnoprávne, ale naopak hmotnoprávne. Nič nemení na veci, ako bolo vyššie konštatované, vzhľadom na nevyužitie všetkých dostupných procesných prostriedkov za účelom nápravy rozhodovania súdu prvej inštancie, že súd prvej inštancie aplikoval právnu úpravu v čase rozhodnutia už neúčinnú, nakoľko aj v zmysle predchádzajúcej úpravy bolo podanie návrhu na zapretie otcovstva a nenaplnenie trojročnej subjektívnej lehoty plynúcej odo dňa, keď sa manžel dozvedel, že sa jeho manželke narodilo dieťa, predpokladom hmotnoprávnym, a teda v súhrne uvedeného stále išlo o rozhodnutie hmotnoprávne, zakladajúce prekážku právoplatne rozhodnutej veci.

15. V danom prípade dovolateľ prípustnosť podaného dovolania odôvodnil (i) poukazom na ustanovenie § 421 ods. 1 písm. b/ CSP argumentujúc, že „rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená.“

16. Podľa ustanovenia § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne. Výpočet dôvodov dovolania uvedených v § 421 ods. 1 CSP je taxatívny. Dovolanie prípustné podľa tohto ustanovenia možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci. V prípade dovolania, prípustnosť ktorého vyvodzuje dovolateľ z ustanovenia § 421 CSP, má viazanosť odvolacieho súdu dovolacími dôvodmi (§ 440 CSP) kľúčový význam. Závery o (ne)prípustnosti dovolania prijíma dovolací súd na základe dôvodov uvedených dovolateľom (§ 432 CSP). Výsledok posúdenia prípustnosti dovolania je teda podmienený tým, ako dovolateľ sám vysvetlí (konkretizuje a doloží), že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia dovolateľom označenej právnej otázky.

17. Z vyššie uvedenej dovolateľom vymedzenej prípustnosti dovolania, vychádzajúc z obsahu odôvodnenia dovolania (podľa čl. 11 ods. 1 Základných princípov CSP a ustanovenia § 124 ods. 1 CSP) dovolací súd ustálil, že je tu podstatnou právnou otázkou, „či možno prelomiť všeobecne uznávanú zásadu res iudicata v konaní o zapretie otcovstva, pri individuálnom posúdení prípadu s prihliadnutím na okolnosti hodné osobitého zreteľa.“

18.1. Ako už bolo uvedené, dovolanie prípustné podľa ustanovenia § 421 ods. 1 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci.

18.2. Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. Nesprávne právne posúdenie je chybnou aplikáciou práva na zistený skutkový stav; dochádza k nej vtedy, ak súd nepoužil správny (náležitý) právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

19. Podľa § 230 Civilného sporového poriadku, ak sa o veci právoplatne rozhodlo, nemôže sa prejednávať a rozhodovať znova.

20. V prejednávanom spore odvolací súd (rovnako ako súd prvej inštancie) pri svojom rozhodnutí vychádzal z toho, že prekážka rozsúdenej veci (res iudicata) patrí k procesným podmienkam konania a jej existenciu skúma súd v každom štádiu konania, pričom jej zistenie vedie k zastaveniu konania. Jej podstata spočíva v tom, že právoplatný rozsudok predstavuje vec rozsúdenú, čo vylučuje možnosť totožnú vec znova prejednať a o nej rozhodnúť. V konaní vedenom pod sp. zn. 52Pc/11/2019 išlo o totožný návrh smerujúci proti tej istej odporkyni, o ktorom súd prvej inštancie už rozhodol rozsudkom zo dňa 21. júna 2016 č. k. 19C/60/2016-34, právoplatným dňa 20. júla 2016. V zmysle odôvodnenia odvolacieho súdu „návrh pôvodne vedený v konaní pod sp. zn. 19C/60/2016 bol zamietnutý z hľadiska nesplnenia hmotnoprávnych podmienok pre jeho uplatnenie, nakoľko včasnosť podania takéhoto návrhu bola a v súčasnosti stále je hmotnoprávnou podmienkou jeho uplatnenia (nebol zamietnutý z hľadiska procesnoprávneho). Inak povedané, v čase podania pôvodnej žaloby, t. j. ku dňu 4. apríla 2016 platilo ustanovenie § 86 ods. 1 Zákona o rodine, podľa ktorého manžel môže do troch rokov odo dňa, keď sa dozvedel o skutočnostiach dôvodne spochybňujúcich, že je otcom dieťaťa, ktoré sa narodilo jeho manželke, zaprieť na súde, že je jeho otcom. Toto ustanovenie platí rovnako aj v súčasnosti, pričom nenaplnenie tejto lehoty (3 roky odo dňa, keď sa dozvedel o skutočnostiach) je nesplnenie hmotnoprávnych predpokladov pre možnosť zapretia otcovstva. Ak teda nedošlo k naplneniu týchto predpokladov a návrh navrhovateľa bol na tomto základe zamietnutý, zamietnutie návrhu v tomto prípade nie je možné vyhodnotiť ako rozhodnutie, ktoré netvorí prekážku res iudicata, t. j. nešlo o zamietnutie žaloby z procesných dôvodov.“ Samotná skutočnosť, že otec proti pôvodnému rozsudku zo dňa 21. júna 2016 č. k. 19C/60/2016-34, nepodal opravný prostriedok spôsobila, že sa predmetné rozhodnutie stalo rozhodnutím vo veci samej, a to z hľadiska hmotnoprávneho. Na základe tejto interpretácie potom odvolací súd dospel k názoru, že vyššie uvedené právoplatné rozhodnutie zo dňa 21. júna 2016 č. k. 19C/60/2016-34 tvorí v tomto prípade prekážku právoplatne rozhodnutej veci, pričom rozhodnutie o pôvodnom návrhu o zapretie otcovstva nie je v zmysle ustanovenia § 230 CSP možné ani

prípustné.

21. Podľa názoru dovolacieho súdu je uvedená interpretácia ustanovenia § 230 CSP v prejednávacom individuálnom prípade v konaní o zapretie otcovstva nesprávna, nakoľko v konaniach pred všeobecnými súdmi sa uplatňuje viazanosť nielen zákonmi Slovenskej republiky, ale aj viazanosť medzinárodnými zmluvami v rozsahu čl. 7 ods. 2 a 5 (čl. 144 ods. 1) Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „Ústava“). Medzi tieto medzinárodné zmluvy patrí nespochybniteľne aj Dohovor, ktorého signatárom je aj Slovenská republika a jeho text bol uverejnený ako Oznámenie Federálneho ministerstva zahraničných vecí pod č. 209/1992 Sb.; na jeho základe bola uznaná právomoc EŠLP k výkladu a použitiu Dohovoru, článkov 1-4 Protokolu č. 4 a článkov 1-5 Protokolu č. 7, pokiaľ k porušeniu práv vyplývajúcich z týchto dokumentov došlo po nadobudnutí ich platnosti pre Slovenskú republiku.

22. Dovolací súd v prvom rade poukazuje na niekoľkokrát Ústavným súdom Slovenskej republiky judikovaný záver priznávajúci medzinárodným zmluvám o ľudských právach a základných slobodách, medzi ktoré patrí tiež Dohovor, zvláštne postavenie. Novelizáciou čl. 1 ods. 2 Ústavy sa vytvoril ústavný základ nielen pre vnútroštátnu záväznosť medzinárodných zmlúv a záväzkov Slovenskej republiky, ale aj všetkých ostatných prameňov medzinárodného práva, vrátane zásad a princípov. Nesporná prednosť ratifikovaných a spôsobom ustanoveným zákonom vyhlásených medzinárodných zmlúv o ľudských právach a základných slobodách pred zákonmi Slovenskej republiky proklamovaná v ustanovení čl. 7 ods. 5 Ústavy v spojení s ustanovením čl. 1 ods. 2 sa premieťa do bezprostrednej aplikovateľnosti týchto medzinárodných zmlúv, zahrňujúcej aj povinnosť slovenských súdov a iných orgánov verejnej moci zohľadňovať ich interpretáciu príslušnými medzinárodnými tribunálmi, ktoré práve svojimi rozhodnutiami formulujú vo vzťahu k právnym poriadkom členských štátov nové právne princípy. V intencii konštatovania prof. Neila MacCormicka sformulovať princíp znamená dodať zmysel skupine noriem tým, že sa s nimi zaobchádza ako so smerujúcimi k uskutočneniu nejakého spoločného cieľa, o ktorom sa predpokladá, že právo by k nemu malo smerovať alebo byť k nemu usmernené. Povinnosť bezprostrednej aplikovateľnosti medzinárodných zmlúv sa, samozrejme, vzťahuje taktiež aj na interpretáciu Dohovoru, pričom všeobecné súdy sú povinné zohľadňovať judikáciu EŠLP aj vo veciach, ktoré sa týkajú iného členského štátu Dohovoru, pokiaľ tieto veci majú podľa svojej povahy význam pre interpretáciu Dohovoru v slovenskom kontexte.

23. Vzhľadom na záväzok Slovenskej republiky, ktorá pristúpila k Dohovoru a zaviazala sa priznať každému svojmu občanovi, ktorý podlieha jej jurisdikcii, práva a slobody zaručené týmto Dohovorom, dovolací súd poukazuje na čl. 8 zakotvujúci právo každého na rešpektovanie jeho súkromného a rodinného života, obdobia a korešpondencie. Štátny orgán nemôže do výkonu tohto práva zasahovať s výnimkou prípadov, keď je to v súlade so zákonom a nevyhnutné v demokratickej spoločnosti v záujme národnej bezpečnosti, verejnej bezpečnosti, hospodárskeho blahobytu krajiny, predchádzania nepokojom alebo zločinnosti, ochrany zdravia alebo morálky, alebo na ochranu práv a slobôd iných. Štátu je tak stanovená negatívna povinnosť zdržať sa intervencií do práva, zároveň však musí chrániť jednotlivcov pred svojvoľnými zásahmi do súkromnej a rodinnej sféry jednotlivca, pričom popritom vzniká aj pozitívny záväzok vytvoriť podmienky pre efektívnu ochranu a rešpektovanie súkromného života.

24. Európsky súd pre ľudské práva pri aplikácii čl. 8 Dohovoru v súlade s pozitívnou povinnosťou štátu spočívajúcou v požiadavke vytvorenia systému vhodných prostriedkov na zabezpečenie dodržiavania práva na súkromie zaradil pod jeho rámec aj konanie o určovaní otcovstva. V rozsudku vo veci Mikulič v. Chorvátsko zo dňa 07. februára 2002 EŠLP uviedol, že nemusel určiť, či toto konanie o určenie príbuzenského vzťahu medzi sťažovateľom a jeho predpokladaným otcom je zahrnuté do „rodinného života“ v zmysle čl. 8 Dohovoru, pretože právo poznať svojich predkov patrí do oblasti aplikácie pojmu „súkromný život“ (Yildirim v. Rakúsko, rozsudok zo dňa 19. októbra 1999 a Rasmussen v. Dánsko, rozsudok zo dňa 28. novembra 1984), ktorý zahŕňa dôležité aspekty osobnej identity, ktorých súčasťou je aj totožnosť rodičov. Ochrana vzťahov medzi rodičmi a deťmi je zabezpečená nielen povinnosťou zdržať sa zásahov do týchto vzťahov zo strany orgánov verejnej moci, ale aj pozitívnou povinnosťou štátu prijať opatrenia v záujme ich ochrany a zabezpečenia ich stability, t. j. v záujme dodržiavania čl. 8 Dohovoru.

25. Vo vzťahu k uvedenému ESLP vyslovil, že účelom čl. 8 Dohovoru je v zásade uchrániť jednotlivca pred svojvoľným zásahom verejnej moci a pri jeho realizácii sa neuspokojí len s príkazom štátu, aby sa zdržal podobných zásahov. K tomuto negatívnemu záväzku možno pripojiť pozitívne záväzky, ktoré sú súčasťou efektívneho rešpektovania súkromného alebo rodinného života. Tieto môžu znamenať prijatie opatrení pre účely rešpektovania súkromného života aj vo vzťahoch jednotlivcov. Hranicu medzi pozitívnymi a negatívnymi záväzkami štátu na účely čl. 8 Dohovoru nemožno presne definovať. Aplikovateľné princípy sú však porovnateľné. Pre určenie, či takýto záväzok existuje, treba vziať do úvahy spravodlivú rovnováhu medzi všeobecným záujmom a záujmom jednotlivca. V rámci toho má štát určitý priestor voľnej úvahy (Mikulič v. Chorvátsko, rozsudok zo dňa 07. februára 2002, sťažnosť Odievre v. Francúzsko zo dňa 13. februára 2003) a je potrebné, aby pri zvažovaní konkurujúcich si záujmov (nevyhnutnosť ochrany tretích osôb) bola nastavená správna rovnováha (Jäggi v. Švajčiarsko, rozsudok zo dňa 13. júla 2006).

26. Prípadný nesúlad právneho a biologického otcovstva výrazným spôsobom zasahuje do súkromnej sféry právneho otca. Takýto zásah nadobúda osobitnú intenzitu v prípade, ak právny otec napriek dobromyseľnosti o svojom biologickom otcovstve k dieťaťu v čase nadobudnutia statusu otcovstva je podľa platného právneho poriadku aj po zistení uvedeného nesúladu povinný plniť svoje rodičovské práva a povinnosti. Stav nesúladu právneho a biologického otcovstva zasahuje aj samotné dieťa, napr. v jeho práve poznať svojich biologických rodičov, a taktiež kolидуje s právami biologického otca dieťaťa, ktorý sa usiluje dosiahnuť status právneho otca, ako aj s právami matky dieťaťa.

27. S ohľadom na uvedené možno konštatovať, že inštitút rodičovstva je kľúčovým inštitútom rodinnoprávných vzťahov. V tejto súvislosti sa stáva zásadnou otázkou optimálne riešenie určenia rodičovstva s oprávnením participovať na tomto určení všetkým účastníkom rodinnoprávných vzťahov (členov rodiny). Nemožno spochybniť skutočnosť, že určenie rodičovstva má význam predovšetkým pre postavenie dieťaťa a pre stabilizáciu rodinnoprávných vzťahov z hľadiska ďalšej výchovy dieťaťa, čomu je podriadené aj hodnotenie rozsahu oprávnení spojených so zapretím otcovstva.

28. Narodením dieťa vstupuje bez svojho vedomia a vôle do právnych vzťahov v pozícii slabšieho subjektu. S ohľadom na svoju fyzickú i psychickú nezrelosť dieťa nemá možnosť samo vystupovať v právnych vzťahoch v záujme ochrany svojich práv a záujmov. Štát preto právam dieťaťa poskytuje zvláštnu ochranu, ktorá sa odzrkadľuje aj v rámci jeho právneho poriadku poskytujúceho dieťaťu prostredníctvom vnútroštátnych právnych noriem, ale i medzinárodných zmlúv špecifický „ochranný právny status“. V dôsledku uprednostňovania záujmu dieťaťa (resp. práv dieťaťa) v právnych vzťahoch pred záujmami iných osôb nadobúdajú práva dieťaťa charakter privilegovanosti. Avšak aj právo na ochranu záujmov dieťaťa nie je absolútne a musí mať rozumné zákonné limity nezasahujúce predovšetkým do práv iných osôb s jemu konkurujúcimi záujmami. V záujme ochrany práv dieťaťa, predovšetkým zabezpečenia jeho výchovy a výživy biologickými rodičmi, právny poriadok ustanovuje určenie rodičovstva (určenie materstva a zapretie otcovstva) špecifickým spôsobom (nález Ústavného súdu Slovenskej republiky z 20. apríla 2011 č. k. PL. ÚS 1/2010-57).

29.1. V záujme určenia otcovstva zákon o rodine ustanovuje systém vyvrátiteľných zákonných domniek otcovstva, podľa ktorých sa určuje, koho platné právo považuje za otca dieťaťa, resp. kto sa v súlade s platným právom považuje za otca dieťaťa.

29.2. Prvá domnienka otcovstva predpokladá narodenie dieťaťa v čase od uzavretia manželstva až do uplynutia 300 dní po jeho skončení (§ 85 ods. 1 Zákona o rodine). K určeniu otcovstva v prospech manžela matky v tomto prípade dochádza bez akéhokoľvek prejavu vôle z jeho strany. K nadobudnutiu statusu otcovstva teda postačuje, ak nastane zákonom predpokladaná skutočnosť - narodenie dieťaťa v zákonom určenom čase.

29.3. Druhá domnienka otcovstva sa uplatňuje až v prípade nesplnenia prvej a otcovstvo podľa nej vzniká až na základe súhlasného vyhlásenia oboch rodičov (§ 90 ods. 1 Zákona o rodine). Otcovstvo je v takomto prípade založené na vedomom súhlasnom prejave vôle nielen otca, ale i matky dieťaťa týkajúcom sa ich rodičovstva, t. j. vychádza z vedomého prijatia rodičovstva obidvomi rodičmi.

29.4. Tretia domnienka otcovstva prichádza do úvahy, ak nebol otec dieťaťa určený na základe prvých dvoch domnienok a vychádza z určenia otcovstva súdom na základe návrhu niektorého z rodičov dieťaťa, t. j. z preukázania možnosti počatia dieťaťa konkrétnym mužom v rozhodnom čase (preukazuje sa, či muž súložil s matkou dieťaťa v čase, od ktorého neprešlo do narodenia dieťaťa menej ako stoosemdesiat a viac ako tristo dní), ktorý je následne, pokiaľ jeho otcovstvo nevyklučujú závažné okolnosti, súdnym rozhodnutím určený za otca dieťaťa (§ 94 ods. 1 a 2 Zákona o rodine).

30. Zo znenia zákonných domnienok otcovstva je zrejmé, že každá z nich predpokladá, že status právneho otca nadobudne biologický otec dieťaťa. Túto skutočnosť možno vyvodit' z toho, že podmienky vzniku právneho otcovstva sú viazané buď na časovo ohraničené obdobie možného počatia dieťaťa, alebo na vedomé rozhodnutie rodičov týkajúce sa ich rodičovstva.

31. Právnym následkom určenia otcovstva by malo byť nadobudnutie rodičovských práv a povinností k dieťaťu smerujúcich k naplneniu požiadavky zabezpečenia ochrany dieťaťa, predovšetkým materiálnych i nemateriálnych podmienok pre jeho výchovu a výživu biologickým rodičom. Právo dieťaťa poznať svojich biologických rodičov podľa čl. 7 ods. 1 Dohovoru o ochrane práv dieťaťa je vo všeobecnosti spojené s jeho právom na zabezpečenie jeho výchovy a výživy biologickými rodičmi. Zodpovednosť predovšetkým biologických rodičov za zabezpečenie starostlivosti o dieťa je v súlade so spoločnosťou, morálkou i právom v zásade akceptovaným princípom zodpovednosti, podľa ktorého by mal každý jednotliviec niesť zodpovednosť za svoje konanie, ako aj následky z neho vyplývajúce.

32. Vo vzťahu k právnej úprave vzťahov medzi rodičmi a deťmi a k požiadavke zhody právneho a biologického otcovstva Ústavný súd Českej republiky vo svojom náleze sp. zn. PL. ÚS 15/09 z 08. júla 2010 uviedol: „Tieto vzťahy sú najprirodzenejším výrazom ľudskej identity a právo v demokratickej a slobodnej spoločnosti musí rešpektovať ich existenciu. Zmysel a povaha rodinných vzťahov a rodinného spolužitia totiž nie je primárne právny, právo iba priznáva ochranu ich reálnej existencii. Táto ochrana potom nemôže byť zabezpečená iba povinnosťou zdržať sa určitých zásahov zo strany verejnej moci. Štát je súčasne povinný prijať takú úpravu, ktorá zaručí právne uznanie rodinných vzťahov a vymedzí ich obsah ako vo vzťahoch medzi rodinnými príslušníkmi navzájom, tak voči tretím osobám. Z povahy veci musí právne vymedzenie rodiny reflektovať predovšetkým existenciu biologických vzťahov. Z toho vyplýva i požiadavka, aby právne určenie otcovstva, pokiaľ nejde o prípad osvojenia, zodpovedalo skutočnému biologickému otcovstvu.“

33. V zmysle vyššie citovanej platnej právnej úpravy § 86 ods. 1 Zákona o rodine (bod 11.), vzhľadom na konkrétnu prejednávanú vec, je prostriedkom dosiahnutia súladu právneho a biologického otcovstva právneho otca, ktorého otcovstvo bolo určené na základe prvej zákonnej domnienky otcovstva, zapieracia žaloba, ktorá bola dovolateľom podaná dňa 04. apríla 2016 a 21. júna 2016 zamietnutá z dôvodu podania po zákonom stanovenej lehote. Nakoľko bol dovolateľom dňa 26. septembra 2019 vo veci podaný opätovný návrh o zapretie otcovstva, súd prvej inštancie konanie vedené pod sp. zn. 52Pc/11/2019 s poukazom na § 230 CSP, t. j. existenciu procesnej prekážky res iudicata zastavil a odvolací súd uznesenie súdu prvej inštancie ako vecne a právne správne s poukazom na ustanovenie § 387 ods. 1 a 2 CSP potvrdil.

34. Dovolací súd v súvislosti s dovolateľom nastolenou právnou otázkou, týkajúcou sa možnosti prelomenia zásady „res iudicata“ v konaní o zapretie otcovstva poukazuje na to, že táto zásada bola už niekoľkokrát prelomená s ohľadom na konflikt Dohovorom chráneného práva dieťaťa poznať svojho otca, resp. práva otca poznať svoje dieťa a vzhľadom na požiadavku právneho poriadku na právnú istotu. V zmysle uvedeného dovolací súd poukazuje na rozhodnutie ESLP vo veci Paulík v. Slovensko (rozsudok zo dňa 10. októbra 2006), v ktorom ESLP dospel k záveru, že neexistencia konania, v ktorom by bolo možné uviesť právny stav do súladu s biologickou realitou nebola nikomu na prospech, nakoľko bola navyše v tejto veci v nesúlade s prianím zúčastnených osôb. Obdobne a všeobecnejšie sa ESLP vyjadril k tejto problematike vo veci Shofman v. Rusko (rozsudok zo dňa 24. novembra 2005), v zmysle ktorého situácia, v ktorej je umožnené, aby právna domnienka prevážila nad biologickou a sociálnou realitou bez ohľadu na preukázané skutočnosti, nie je zlučiteľná (ani s ohľadom na priestor pre

úvahu ponechaný štátom) so záväzkom zabezpečenia účinného rešpektovania súkromného a rodinného života.

35. EŠLP následne v rozhodnutí vo veci Paulík v. Slovensko pripomenul, že hlavným účelom čl. 8 Dohovoru je ochrana jednotlivca proti svojvoľným zásahom zo strany verejných orgánov. Tento článok však nevyžaduje iba to, aby sa štát zdržal takýchto zásahov: môže zakladať aj pozitívne záväzky obsiahnuté v účinnom „rešpektovaní“ súkromného alebo rodinného života. Hranice medzi pozitívnymi a negatívnymi záväzkami štátu podľa tohto ustanovenia nemožno vždy presne vymedziť, aplikovateľné zásady sú ale aj tak podobné. V kontexte oboch je potrebné brať ohľad na spravodlivú rovnováhu, ktorá musí byť dosiahnutá medzi protichodnými záujmami jednotlivca a spoločnosti ako celku a v kontexte oboch štát požíva určitú mieru voľnej úvahy (rozsudok Shofman v. Rusko zo dňa 24. novembra 2005). Navyše aj v súvislosti s pozitívnymi záväzkami vyplývajúcimi z prvého odseku, „pri dosahovaní požadovanej rovnováhy môžu mať určitý význam ciele uvedené v druhom odseku“ (Powell a Rayner v. Spojené kráľovstvo, rozsudok zo dňa 21. februára 1990).

36. K stretu práva právneho otca na zosúladienie právneho a biologického otcovstva s právom na zachovanie stability rodinných pomerov v záujme ochrany práv dieťaťa EŠLP vo veci Kroon c/a Holandsko (rozsudok zo dňa 27. októbra 1994) uviedol, že nie je dovolené, aby právna domnienka prevažovala nad biologickou a spoločenskou realitou bez toho, aby bol braný zreteľ na zistené skutočnosti a priania dotknutých osôb. Na tento záver EŠLP nadviazal vo veci Shofman proti Rusku, v ktorej konštatoval porušenie práva sťažovateľa vyplývajúceho z čl. 8 Dohovoru v dôsledku nemožnosti poprieť otcovstvo.

37. Vo veci Novotný v. Česká republika (rozsudok zo dňa 07. júna 2018), v ktorom právoplatné rozhodnutie súdu o určenie otcovstva sťažovateľa zakladalo prekážku veci právoplatne rozhodnutej, brániacu novému rozhodovaniu vo veci, EŠLP zopakoval, že konanie týkajúce sa určenia otcovstva je súčasťou práva na súkromný život v zmysle čl. 8 Dohovoru, zahŕňajúceho dôležité aspekty osobnej identity. Súd mimo iného uviedol, že podstata sťažnosti nespočívala v tom, aby sa štát zdržal konania, ale spočívala v tom, že štát mal v rámci sporu o určenie otcovstva podniknúť kroky s cieľom vyriešiť s určitosťou jeho vzťah k dieťaťu (Tsvelin Petkov proti Bulharsku, rozsudok zo dňa 15. júla 2014). Konštatoval, že sťažovateľ má legitímne právo, prinajmenšom príležitosť, poprieť otcovstvo dieťaťa, ktoré podľa vedeckých dôkazov nie je jeho vlastné, a tiež, že jeho domnelá dcéra môže mať záujem poznať svojho biologického otca. Opätovne uviedol, že neexistencia konania, ktoré by uviedlo do súladu stav právny so stavom biologickým je v nesúlade s prianím dotknutých osôb a v skutočnosti nikomu neprospieva. EŠLP dospel k záveru, že nebola zaistená spravodlivá rovnováha medzi záujmami sťažovateľa a záujmami spoločnosti, a tým nemal možnosť napadnúť právne určené otcovstvo.

38. Vo veci Jäggi v. Švajčiarsko (rozsudok zo dňa 13. júla 2006) EŠLP konštatoval v súvislosti s nutnosťou presného vyváženia záujmov spoločnosti a jednotlivcov (s odkazom na rozsudky Mikulič v. Chorvátsko zo dňa 07. februára 2002 a Odievre v. Francúzsko zo dňa 13. februára 2003), že je nevyhnutné, aby pri zvažovaní konkurujúcich si záujmov (nevyhnutnosť ochrany tretích osôb) nebola opomenutá potreba nastavenia správnej rovnováhy.

39. Dovolací súd vzhľadom na vyššie uvedené rozhodnutia EŠLP konštatuje, že aj napriek rozličnosti skutkových podstát sa zhodujú v preferencii toho, aby v oblasti určovania otcovstva bola biologická realita uvedená do súladu s právnym stavom. Osoby, ktoré sa snažia nájsť svojich príbuzných majú Dohovorom chránený záujem na získaní informácií potrebných pre odhalenie dôležitých aspektov ich osobnej identity. Proti tomuto právu stojí všeobecný záujem na stabilite právneho vzťahu založeného vecou už právoplatne rozhodnutou, no taktiež práva dotknutých tretích osôb, ktorá skutočnosť musí byť s citovaným právom čo najpresnejšie vyrovnaná, pričom EŠLP tu ponecháva istú mieru uváženia jednotlivým štátom.

40. V paternitných vzťahoch, aj v prejednávanej veci, sú proti sebe postavené práva dieťaťa a jeho, i keď domnelého, otca. Obe strany majú právo na udržanie právnej istoty a jej stabilitu. Rovnako majú mať istotu vo svojej vlastnej identite, ktorej neoddeliteľnou súčasťou je i fakt, kto je koho rodičom, resp. kto

je koho dieťaťom. Na druhej strane sú tu záujmy dieťaťa, ktoré je v porovnaní s dospelým stranou slabšou, zasluhujúcou si viac ochrany. Vzhľadom na to je nevyhnutné aplikovať test proporcionality, čo znamená zamerať sa na spôsobilosť dosiahnutia stanoveného cieľa (test vhodnosti) a na najšetrnejší zásah vo vzťahu k dotknutému základnému právu (test potrebnosti), a následne zhodnotiť za akých okolností bude prejavovaný súhlas jednej či druhej strane. Je potrebné dosiahnuť rovnováhu medzi záujmom otca vec prejednať a záujmom všeobecným, ktorý chráni práva dieťaťa, ale aj právo na právnu istotu.

41. Dovolací súd v súvislosti s vyššie uvedeným konštatuje, že v prejednávanom spore má z obsahu spisu (rozsudok Okresného súdu Bratislava II zo dňa 21. júna 2016 č. k. 19C/60/2016-34, č. 1. 19) za preukázané, že odporkyňa v konaní napriek citlivosti situácie, vzhľadom na skutočnosť, že navrhovateľa považovala za svojho otca, nespochybnila jeho právo na zapretie otcovstva. Navrhovala, aby súd prvej inštancie nariadil znalecké dokazovanie na určenie, či dovolateľ je, resp. nie je jej biologickým otcom, čím prejavila hodnoverný záujem poznať svojho otca. V prejednávanom prípade sú teda proti sebe stojace práva dieťaťa (v súčasnosti už plnoletej ženy) a domnelého otca. K všeobecnému záujmu je potrebné podotknúť, že navrhovateľova domnelá dcéra má takmer 40 rokov, má založenú vlastnú rodinu a nie je závislá na výživnom od navrhovateľa (na rozdiel od prípadu Yildirim v. Rakúsko, rozsudok zo dňa 19. októbra 1999). Všeobecný záujem na ochrane jej práv stratil v tomto štádiu v mnohom na význame v porovnaní s časom, kedy bola dieťaťom. Navyše sama navrhovala nariadenie znaleckého dokazovania a uviedla, že nemá nič proti tomu, aby navrhovateľ zaprel otcovstvo. Zdá sa preto, že neexistencia postupu, ktorým by bolo možné zosúladiť právny stav s biologickou realitou ide proti želaniam dotknutých osôb a nikomu v skutočnosti neprináša úžitok (Kroon a ďalší v. Holandsko, rozsudok zo dňa 27. októbra 1994).

42. So zreteľom na vyššie citované prípady ESLP vo veci Paulík v. Slovensko, Novotný v. Česko, Jäggi v. Švajčiarsko (právo poznať svojich rodičov ako dôležitá súčasť osobnej identity, prelomenie zásady „res iudicata“) dovolací súd konštatuje, že pokiaľ ide o požiadavku zákonnosti a legitímneho cieľa, je nesporné, že právny záver odvolacieho súdu bol v súlade so zákonom a bol odôvodnený všeobecným záujmom na zaistení právnej istoty. Dovolací súd ale dospel k záveru, že je nevyhnutné odstrániť diskrepanciu medzi právnou domnienkou, ktorá prevládala biologickú a sociálnu realitu bez toho, aby bol braný ohľad na skutkové okolnosti veci či pranie zainteresovaných osôb, nakoľko osoby, ktoré sa snažia o určenie svojich príbuzných majú Dohovorom chránený záujem na získaní informácií nevyhnutných pre odhalenie pravdy týkajúcej sa dôležitých aspektov ich osobnej identity.

43. Dovolací súd uzatvára, že bez ohľadu na notoriu v prípade konfliktu medzi právnou istotou a materiálnou spravodlivosťou je v posudzovanom individuálnom prípade nutné jednoznačne uprednostniť druhú právnú hodnotu a zásadu „res iudicata“ prelomiť s ohľadom na vývoj judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva v súlade s ustanovením čl. 7 ods. 2 a 5 (čl. 144 ods. 1) Ústavy (uznaná právomoc ESLP k výkladu a použitiu Dohovoru) v otázke rodinného života, pri ktorej je nevyhnuté zohľadňovať biologickú a sociálnu realitu, nakoľko základom rodinných väzieb je biologické puto pokrvného príbuzenstva. Bude preto úlohou súdu prvej inštancie rozhodnúť o návrhu dovolateľa, neopomínajúc hodnotové aspekty vyplývajúce z konceptu materiálneho právneho štátu, nakoľko dovolateľ má legitímne právo dostať prinajmenšom príležitosť poprieť otcovstvo dieťaťa. [(Showman v. Rusko, rozsudok zo dňa 24. novembra 2005, Mizzi proti Malte, č. 26111/02, ESLP 2006-I (výňatky)]. Taktiež odporkyňa môže mať záujem poznať svojho biologického otca (Tavli proti Turecku, rozsudok zo dňa 09. novembra 2006).

44. Z uvedeného vyplýva, že zo strany odvolacieho súdu i zo strany súdu prvej inštancie došlo k nesprávnemu právnemu posúdeniu možnosti prelomenia všeobecne uznávanej zásady res iudicata v konaní o zapretí otcovstva, pri individuálnom posúdení prípadu s prihliadnutím na okolnosti hodné osobitného zreteľa, a preto dovolací súd konštatuje, že dovolanie navrhovateľa je prípustné (§ 421 ods. 1 písm. b/ CSP) a dôvodné (§ 432 ods. 1 CSP).

45. Ak je dovolanie dôvodné, dovolací súd napadnuté rozhodnutie zruší (§ 449 ods. 1 CSP). Ak dovolací

súd zruší napadnuté rozhodnutie, môže podľa povahy veci vrátiť vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, zastaviť konanie, prípadne postúpiť vec orgánu, do ktorého právomoci patrí (§ 450 CSP). Dovolací súd v súlade s uvedenými ustanoveniami dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu i rozsudok prvoinštančného súdu zruší a vec vráti súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

46. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP).

47. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

48. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok